

МІСЦЕ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ

РЕЗНІК Олег Миколайович - здобувач Київського міжнародного університету

Стаття посвячена определению места налоговой милиции в современной системе правоохранительных органов государства. Автор, на основе анализа задач, назначения и функций правоохранительной деятельности, дает определение налоговой милиции как правоохранительного органа.

Ключові слова: правоохоронні органи, правоохоронна система, державна податкова служба, податкова міліція.

Поступальне проведення адміністративної та податкової реформ в Україні призвело до перегляду існуючої та формування новітньої концепції функціонування органів державної влади загалом і податкових органів зокрема. Указом президента України 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» внаслідок реорганізації Державної податкової адміністрації України була утворена Державна податкова служба України (ДПС України), яка в подальшому повинна більш ефективно виконувати покладені на неї завдання з реалізації державної податкової політики. Віднесення цієї служби чинним законодавством до системи правоохоронних органів України вимагає подальшого наукового забезпечення діяльності у контексті її адміністративно-правового регулювання, взаємодії з іншими правоохоронними органами, формування ефективної системи управління тощо. З метою попередження та припинення податкових правопорушень та злочинів, у системі ДПС України утворена та функціонує податкова міліція. Саме її підрозділи є найдієвішим засобом припинення податкових правопорушень і швидкого та ефективного розкриття злочинів, що дозволяє притягнути правопорушників до юридичної відповідальності та здійснити відшкодування завданих державі збитків. Саме від

ефективності діяльності підрозділів податкової міліції залежить податкова та економічна безпека держави, що надає їй безумовної важливості в умовах складної економічної ситуації та подальших економічних реформ, які здійснюються в Україні.

Серед іншого слід відзначити прийняття та практичну реалізацію Податкового кодексу України, який дещо по-іншому визначає засади оподаткування в Україні, а також не оминув питання діяльності податкових органів. Тому актуальним в умовах нової «податкової конституції» є аналіз адміністративно-правового статусу підрозділів податкової міліції, їх повноважень, а також системи правового регулювання їх діяльності в цілому.

Питання комплексного адміністративно-правового забезпечення діяльності податкової міліції останнім часом залишені поза увагою науковців. Окремі положення функціонування податкової міліції досліджені у роботах О.О. Бандурки, В.Т. Білоуса, Ю.П. Битяка, А.К. Воронової, Н.Р. Нижник, Т.О. Проценка, М.П. Кучерявенка, Л.А. Савченко, В.К. Шкарупи та деяких інших вчених.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування визначення місця податкової міліції в сучасній системі правоохоронних органів.

Існування системи правоохоронних органів у державі є беззаперечною вимогою суспільної та державної безпеки, підтримання правопорядку, забезпечення нормального взаємозв'язку між різними суспільними та державними утвореннями, що в результаті дає підстави констатувати особливу важливість цієї системи. Проведення комплексу реформ, які започатковані та реалізуються нині в Україні, вимагає оновлення та перегляд багатьох сфер суспільного життя, які формувались протягом значного періоду часу. Економічна сфера держави за всіх часів була пріоритетною і вимагала до себе

особливої уваги. Останнім часом, у колах науковців, практичних працівників та представників влади лунали думки про фактичну відсутність потреби існування податкової міліції як окремого, самостійного правоохоронного органу, який би здійснював власну діяльність у контексті загальної політики ДПС України, натомість пропонувалось надати функції, які нині виконують підрозділи податкової міліції іншим правоохоронним органам, зокрема органам внутрішніх справ та Служби безпеки України, Державній митній службі України. Така позиція, на наш погляд, не є виправданою і не має достатніх підстав бути реалізованою, адже ефективність діяльності податкової міліції в сучасних умовах набагато більша, ніж у відповідних підрозділів по боротьбі з господарськими та економічними злочинами.

Для досягнення мети цієї статті, у першу чергу, необхідно з'ясувати, яке місце займає податкова міліція в сучасній системі правоохоронних органів. На наш погляд, це необхідно зробити для того, щоб через з'ясування призначення правоохоронної діяльності визначити, чи достатнє правоохоронне навантаження лягає на органи податкової міліції.

Правоохоронні відносини - це правова форма соціальної взаємодії праводієздатних суб'єктів, яка носить владний характер, детермінована фактом вчиненням правопорушення і має на меті відновлення порушеного права, притягнення правопорушника до певного виду юридичної відповідальності та уможливлює примусове виконання ним суб'єктивного юридичного обов'язку, передбаченого законом або договором і опосередкованого правозастосовним актом [1, с.15].

На думку Л.М. Кучук, під правоохоронною діяльністю слід розуміти професійну діяльність спеціально уповноважених державою органів та організацій, що здійснюється на підставі та відповідно до чинного законодавства, а у випадках встановлених законом – у відповідній процесуальній формі із застосуванням правових засобів й спрямована на охорону прав та свобод людини і громадянина, законності та правопорядку, усіх врегульованих правом суспільних відносин. Серед іншого, згаданий автор, додає, що необхідність існування правоохоронної діяльності в сучасному суспільстві та її значимість визначається тими завданнями, що їх вона має виконувати. До них слід віднести:

попередження порушень вимог норм права, запобігання протиправним посяганням на безпеку людини; виявлення та припинення правопорушень і зловживань правом; у випадках скоєння злочинів, та інших правопорушень – їх оперативне розкриття, встановлення винних та притягнення останніх до юридичної відповідальності; недопущення необґрунтованих обвинувачень невинних; нагляд за процесом правозастосування; неупереджене примусове виконання рішень. передбачених законом; юридична допомога громадянам [2, с. 13].

На думку В.Г. Фахтутдінова розрізняють правоохоронну діяльність у широкому значенні як діяльність суб'єктів, націлену на забезпечення прав і свобод людини, закріплених у міжнародно-правових документах (правозахисна діяльність) та у вузькому значенні як діяльність держави чи її органів по забезпеченню і охороні прав і свобод, закріплених національним законодавством (суто правоохоронна діяльність) [3, с. 11].

Узагальнення зазначених позицій дозволяє, стверджувати, що головним призначенням правоохоронних органів є здійснення комплексу заходів, спрямованих на системне забезпечення охорони суспільних відносин, які урегульовані правовими нормами, а також прав і свобод людини і громадянина, утвердження законності та правопорядку. Реалізація саме таких завдань-функцій засвідчує саме правоохоронний характер діяльності і дозволяє віднести той чи інший органи до категорії правоохоронних.

Загальновизнано, що органи ДПС України відносяться до системи правоохоронних. Нормативним підґрунтям для такого безумовного визнання є положення статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», де, зокрема, визначається, що правоохоронні органи – органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державної контрольно-ревізійної служби, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [4].

Натомість, якщо звернутись до безпосередніх завдань, які покладаються на органи ДПС України, то можна констатувати їх певну неузгодженість з правоохоронними функціями.

Зокрема, завданнями органів державної податкової служби є:

- здійснення контролю за додержанням податкового законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків і зборів (обов'язкових платежів), а також неподаткових доходів, установлених законодавством (далі - податки, інші платежі);

- внесення у встановленому порядку пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства;

- прийняття у випадках, передбачених законом, нормативно-правових актів і методичних рекомендацій з питань оподаткування;

- формування та ведення Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та Єдиного банку даних про платників податків - юридичних осіб;

- надання податкових консультацій;

- запобігання злочинам та іншим правопорушенням, віднесеним законом до компетенції податкової міліції, їх розкриття, припинення, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення [5].

Із вище зазначеного видно, що про правоохоронну функцію свідчать фактично положення, які торкаються функціонування податкової міліції – всі інші – фактично є фіскальними.

Т.В. Сараскіна зазначає, що ціль утворення та діяльності ДПС України, місцевих, державних податкових адміністрацій та, в тому числі їх структурного підрозділу - податкової міліції - забезпечення фінансового інтересу держави (права держави на отримання обов'язкових платежів), пов'язаного з формуванням державних централізованих фондів (бюджету та в певних випадках позабюджетних фондів) шляхом здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері підприємництва та фінансової діяльності, перш за все, податкового законодавства та притягнення порушників до юридичної відповідальності [6, с. 163-164]. З цією позицією можна погодитись частково, адже головним призначенням самої ДПС України нині не можна визнавати забезпечення фінансового інтересу держави, адже сучасне податкове законодавство ре-

гує різноманітні відносини, зокрема й ті, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, у частині визначення вичерпного переліку податків та зборів, що справляються в Україні, порядку їх адміністрування, платників податків та зборів. їх прав та обов'язків, компетенції контролюючих органів, повноважень і обов'язків їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальності за порушення податкового законодавства [7]. Отже, позиція згаданої авторки носить дещо розширений та неконкретизований вигляд і тільки концептуально визначає мету діяльності податкових органів та органів податкової міліції. Крім того, якраз мета забезпечення фінансового інтересу держави віддаляє діяльність ДПС України від системи правоохоронних органів, фактично констатує фіскальність її діяльності.

Податкова міліція складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних органів державної податкової служби, і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена визначенню місця податкової міліції в сучасній системі правоохоронних органів держави. Автор, на основі аналізу завдань, призначення та функцій правоохоронної діяльності, робить визначення податкової міліції як правоохоронного органу.

оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Завданнями податкової міліції є:

- запобігання злочинам та іншим правопорушенням у сфері оподаткування, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

- розшук платників, які ухиляються від сплати податків, інших платежів;

- запобігання корупції в органах державної податкової служби та виявлення її фактів;

- забезпечення безпеки діяльності працівників органів державної податкової служби, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків [5].

Дослідження завдань, які стоять перед підрозділами податкової міліції свідчать про безумовний правоохоронний характер їх діяльності. Крім того, функції (оперативно-розшукова, кримінально-процесуальна та

охоронна діяльність) можуть здійснюватись тільки правоохоронними органами. Таким чином, можна узагальнити, що податкова міліція – це правоохоронний орган, який здійснює свою діяльність в контексті державної податкової політики, яка реалізується органами ДПС України, спрямовує свою діяльність на запобігання злочинам та іншим правопорушенням у сфері оподаткування, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення, здійснює комплекс пошукових, антикорупційних заходів, а також діяльність, спрямовану на забезпечення безпеки діяльності працівників органів державної податкової служби.

Таке формулювання повністю характеризує податкову міліцію як сучасний правоохоронний орган і засвідчує особливий характер її діяльності, специфічність завдань та функцій що обумовлює її сучасне місце

SUMMARY

The article is devoted to the place of the tax police in the modern system of law enforcement agencies. Author, based on analysis tasks, appointment and functions of law enforcement, making determination of the tax police as a law enforcement agency.

в системі правоохоронних органів України. Серед іншого, на наш погляд, доцільно визначення, яке надане у статті 19 Закону України «Про державну податкову службу в Україні», акцентувати увагу якраз на правоохоронній складовій діяльності податкової міліції.

Література

1. Сердюк І.А. Правоохоронні відносини: поняття, їх особливості та види. – Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Київський національний університет внутрішніх справ. – Київ, 2008. – 20с.

2. Кучук А.М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні. – Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Інститут законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2007. – 20с.

3. Фахтутдінов В.Г. Правоохоронна діяльність: природа, сутність, гуманізм

(теоретико-правові та методологічні аспекти). – Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Київський національний університет внутрішніх справ. – Київ, 2006. – 20с.

4. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994. – № 11. – Ст.50.

5. Закон України «Про державну податкову службу в Україні» // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991. – № 6. – Ст.37.

6. Сараскіна Т.В. Організаційно-правові засади діяльності податкової міліції в Україні. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право. – Університет внутрішніх справ МВС України. – Харків, 2000. – 189с.

7. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011 – № 13-14, №15-16, № 17 – Ст.112.

Резнік О. М. Місце податкової міліції в сучасній системі правоохоронних органів держави [Текст]/ О. Резнік // Наше право – 2011. – № 4 (частина 2). – С. 52–55.